

Economiile Moldovei și Transnistriei: Unitatea contrariilor

Galina Șelari

Centrul de Investigații Strategice și Reforme (CISR)

www.cisr-md.org

selari@cisr-md.org

Sibiu, martie 2015

Istoric, Moldova reprezintă o “zona de contact” a diferitor țari, religii, și culturi: de aici apare și necesitatea stringentă de dialog, toleranță și cooperare.

Singura modalitate de a se afirma și exista ca stat - este de a conștientiza prioritățile și interesele proprii în multitudinea proceselor de integrare regională.

Situația geo-economică a Moldovei-Transnistriei (apropierea de Balcani, Dunăre și Odesa–Iliciiovsk, cel mai mare port comercial la Marea Neagră) determină specificul regiunii drept tradițional de tranzit.

Transnistria – “strâmtoare” spre oportunitățile de tranzit a Moldovei

Moldova:

retrospectiva economică ...

Către începutul anilor 90 reieșind din majoritatea datelor statistice internaționale *Moldova (Moldova-Transnistria)* era caracterizată drept o țara industrial-agrară:

cota industriei în produsul național - 60%,

Către export erau direcționate 90% din producția industrială produsă, inclusiv:

energie electrică - 40%,

producția industriei constructoare de mașini – mai mult de 90%,

**Producția industriei alimentare și industriei ușoare – circa 70%
(circa 75% din exportul sovietic a vinurilor și coniacurilor – Moldova).**

Mărfurile, produse în Moldova se exportau în alte 60 de state în afara Uniunii Sovietice.

Moldova:

retrospectiva economică ...

Transnistria – cea mai dezvoltată regiune a Moldovei pe plan industrial, și anume:

40% produsul social brut al RSSM

15% populația RSSM

Moldavskaya GRES - cea mai mare centrala electrica din Balcani

Centrala Hidroelectrică de la Dubăsari

Uzina Metalurgică

Approape 100 de întreprinderi mari din industriile constructoare de mașini, ușoară, electrotehnică, mobilier, producerea conservelor și a industriei microbiologice.

Moldova și Transnistria: rezultatele dezvoltării "paralele"

	Moldova (MD+TN)	Moldova	Transnistria
	1990	2013	
	<i>pe locuitor, USD</i>		
Produsul Intern Brut	8857	2244	2076
Industria	4507	850	1569
Agricultura	2389	546	378
Investiții în capital fix	980	412	290
Salariul mediu lunar	518	292	344
Mărimea medie a pensiei lunare	174	81	120
	<i>PIB pe locuitor față de:</i>		
CSI mediu	72%	21%	20%
UE mediu	56%	6%	6%

Factorii semnificativi care influențează “calitatea” dezvoltării economice a Moldovei și Transnistriei :

- Deformarea structurală a economiei reale;
- Sensibilitate sporită la factorii externi;
- Uzura (fizică și morală) a fondurilor fixe pe fundalul activității investiționale scăzute.
În Transnistria - și din lipsa accesului la finanțarea externă;
- Criza în agricultură și creșterea importurilor alimentare;
- Sincope în dezvoltarea regională;
- Deteriorarea situației demografice (migrația forței de muncă și declinul natural al populației).

Domeniul investițional - «veriga slabă»

- **Comparativ cu anul 1990 investițiile în capital fix s-au micșorat în mai mare măsură decât alți indicatori macroeconomici.**

- **Scăderea investițiilor a fost semnificativă:**

reducerea Produsului Intern Brut, PIB

(de 3 ori – în Moldova și de 7 ori – în Transnistria)

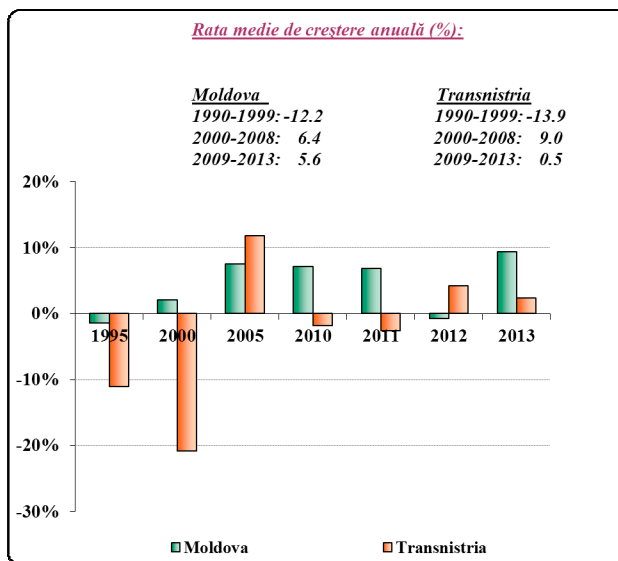
scăderea producerii

(de 2,5 ori – în Moldova și de 5,7 ori – în Transnistria)

scăderea producției agricole

(de 3 ori – în Moldova și de 2,5 ori – în Transnistria)

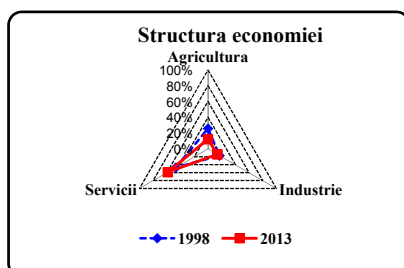
Creșteri și scăderi ale economiei

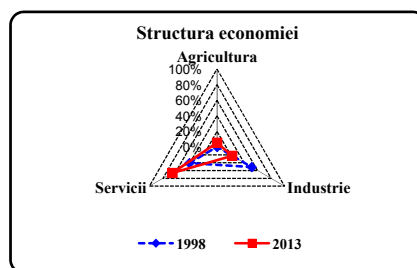
Vulnerabilitatea Economiei:

1. Modelul de creștere este orientat exclusiv spre cererea internă

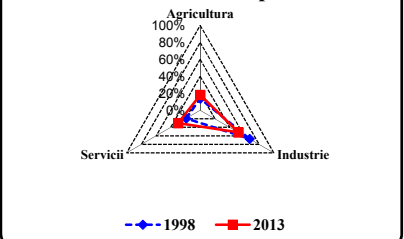
Moldova

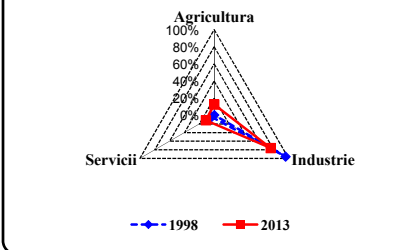
Transnistria

Structura exportului

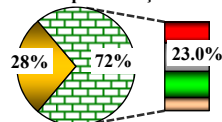
Structura exportului

Vulnerabilitatea economiei:

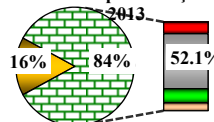
2. Diversificarea redusa a exportului (bunuri)

Moldova: Exportul în țările CSI în 2013

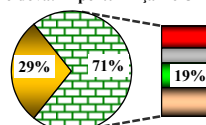
- Alte exporturi
- II. Produse ale regnului vegetal
- IV. Produse alimentare și băuturi
- VI. Produse ale industriei chimice

Transnistria: Exportul în țările CSI în 2013

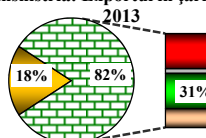
- Alte exporturi
- IV. Produse alimentare și băuturi
- V. Produse minerale
- XV. Metale comune și articole din metale comune

Moldova: Exportul în țările UE în 2013

- Alte exporturi
- II. Produse ale regnului vegetal
- IV. Produse alimentare și băuturi
- XI. Materiale textile și articole din aceste materiale
- XVI. Mașini și echipamente

Transnistria: Exportul în țările UE în 2013

- Alte exporturi
- XI. Materiale textile și articole din aceste materiale
- V. Produse minerale
- XV. Metale comune și articole din metale comune
- XII. Încălțăminte, obiecte de acoperit capul

Vulnerabilitatea Economiei:

2a. Diversificarea redusa a exporturilor (piețe)

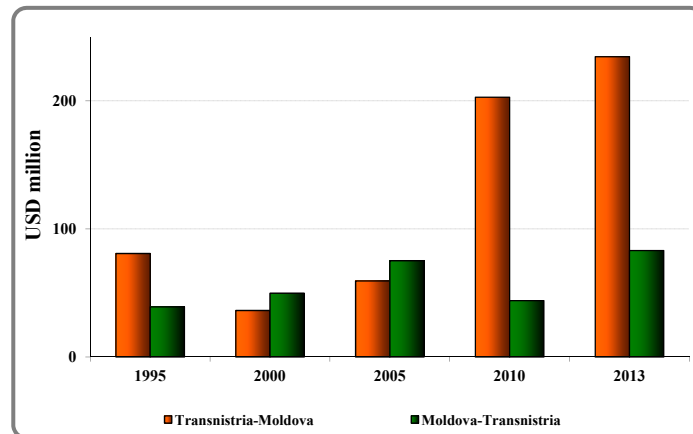
	Moldova		Transnistria	
	1995	2013	1995	2013
Export - total, mil. USD	874.1	2428.3	305.6	370.1
țările CSI-10, %	69.1%	38.0%	67.6%	34.6%
Belarus	4.1%	3.7%	4.3%	0.8%
Rusia	58.2%	26.0%	47.0%	28.0%
Ucraina	5.7%	5.8%	16.0%	5.2%
țările UE-28, %	21.2%	46.8%	16.8%	52.1%
Germania	3.7%	4.7%	6.4%	8.0%
Italia	2.7%	7.6%	0.7%	13.4%
România	6.7%	16.9%	2.6%	12.2%
Import - total, mil. USD	1171.3	5492.4	182.9	1563.5
țările CSI-10, %	69.1%	38.0%	79.3%	72.5%
Belarus	4.1%	3.7%	1.2%	6.9%
Rusia	58.2%	26.0%	36.4%	44.5%
Ucraina	5.7%	5.8%	41.4%	18.4%
țările UE-28, %	21.2%	46.8%	20.3%	19.6%
Germania	3.7%	4.7%	16.7%	6.1%
Italia	2.7%	7.6%	1.4%	2.9%
România	6.7%	16.9%	0.9%	0.8%
				%
Pondere exportului în PIB	45.3%	30.4%	92.1%	35.1%
Pondere importului în PIB	60.7%	68.8%	55.1%	148.5%
Nivelul acoperirii importului prin export	74.6%	44.2%	167.1%	23.7%

Cota Moldovei în total comerțul exterior (2013r.)

cu țările UE - 0,1%

cu țările CSI - 0,8%

Fluxuri interne de bunuri

Schimburile comerciale între Moldova și Transnistria sunt susținute datorită eforturilor agenților economici (în lipsa unei alternative)

Costurile principale ale conflictului:

- Apariția conceptului de “blocada economică”.
- Înlocuirea relațiilor tradiționale de afaceri între companiile din Moldova/Transnistria cu scheme legale (întreprinderi mixte sau companii de dieleri străini) sau ilegale (economie “tenebră”) de prezență pe piața Transnistriei/Moldovei. Volumul mediu anual al economiei tenebre nu este mai mic de 1 miliard de dolari.
- Apariția noilor domenii ale conflictului.
- Comprimarea asimetrică a comerțului între Transnistria și Moldova
- «Dependența» geografiei și structurii exporturilor, inclusiv, și din cauza nivelului conflictului politico-economic.
- Datoria pentru «Gaze naturale»: apartenența și responsabilitățile pentru achitări.
- Autonomizarea infrastructurii și dezvoltarea ei întârziată
- Divizarea spațiului feroviar pe fundalul riscului de tranzit al fluxurilor marfare pe rute ocolitoare (spre nord sau spre sud de Moldova).
- Divizarea spațiului informativ și de comunicare

Rezultate posibile:

- **Revenirea businessului moldovenesc/transnistrean și a mărfurilor pe piața Moldovei/Transnistriei**
- **Reducerea domeniilor de utilizare a schemelor tenebre și criminale în derularea afacerilor, drept urmare, și a dimensiunii economiei tenebre în general;**
- **Realizarea beneficiilor cooperării industriale intra Moldova/Transnistria a întreprinderilor din domeniul industriei constructoare de mașini, ușoare și industriei alimentare, precum și intrarea lor în comun pe piețe externe.**
- **Utilizarea în plină măsură a avantajelor regimului ATP în relațiile comerciale cu UE pentru activizarea mediului de afaceri și pregătirilor calitative pentru activitatea în condițiile comerțului liber cu UE**